YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

15 päivänä helmikuuta 2007 *

Asiassa C-292/05,

jossa on kyse tuomioistuinten toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27.9.1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3.6.1971 tehtyyn pöytäkirjaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Efeteio Patron (Kreikka) on esittänyt 8.6.2005 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 20.7.2005, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Eirini Lechouritou,

Vasileios Karkoulias,

Georgios Pavlopoulos,

Panagiotis Brátsikas,

Dimitrios Sotiropoulos ja

Georgios Dimopoulos

vastaan

Dimosio tis Omospondiakis Dimokratias tis Germanias,

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit R. Schintgen (esittelevä tuomari), J. Klučka, R. Silva de Lapuerta ja J. Makarczyk,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 28.9.2006 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Lechouritou, Karkoulias, Pavlopoulos, Brátsikas, Sotiropoulos ja Dimopoulos, edustajinaan digikoros I. Stamoulis ja Rechtsanwalt J. Lau,

– Saksan hallitus, asiamiehenään R. Wagner, avustajanaan professori B. Heß,

– Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato G. Aiello,

– Alankomaiden hallitus, asiamiehinään H. G. Sevenster ja M. de Grave,

– Puolan hallitus, asiamiehenään T. Nowakowski,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään M. Condou-Durande ja A.-M. Rouchaud-Joët,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.11.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin tämä yleissopimus on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 9.10.1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1 ja muutettuna s. 77), Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 25.10.1982 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 388, s. 1) sekä Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 26.5.1989 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 285, s. 1; jäljempänä Brysselin yleissopimus), 1 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat pääasian valittajat Eirini Lechouritou, Vasileios Karkoulias, Georgios Pavlopoulos, Panagiotis Brátsikas, Dimitrios Sotiropoulos ja Georgios Dimopoulos, jotka ovat Kreikan kansalaisia ja joiden kotipaikka on Kreikassa, sekä Saksan liittotasavalta ja jossa on kyse sen aineellisen ja aineettoman vahingon korvaamisesta, joka pääasian valittajille on aiheutunut Saksan asevoimien toimista, joiden uhreiksi heidän vanhempansa joutuivat Kreikan miehityksen yhteydessä toisen maailmansodan aikana.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Brysselin yleissopimuksen 1 artiklassa, joka muodostaa sen I osaston, jonka otsikko on "Soveltamisala", määrätään seuraavaa:

"Tätä yleissopimusta sovelletaan yksityisoikeudellisissa asioissa, riippumatta siitä, millaisessa tuomioistuimessa niitä käsitellään. Erityisesti yleissopimusta ei sovelleta vero- tai tulliasioihin eikä hallinto-oikeudellisiin asioihin.

Yleissopimusta ei sovelleta:

1) luonnollisten henkilöiden oikeudelliseen asemaan, oikeuskelpoisuuteen tai oikeustoimikelpoisuuteen eikä myöskään aviovarallisuussuhteisiin eikä perintöön ja testamenttiin;

2) konkurssiin, akordiin tai muihin niihin rinnastettaviin menettelyihin;

3) sosiaaliturvaan;

4) välimiesmenettelyyn."

4 Brysselin yleissopimuksen toimivaltamääräykset sisältyvät sen 2–24 artiklaan, jotka muodostavat sen II osaston.

5 Mainitun II osaston 1 jaksoon, jonka otsikko on "Yleiset määräykset", kuuluvan 2 artiklan 1 kappaleeseen sisältyy seuraava Brysselin yleissopimuksen pääsääntö:

"Kanne sitä vastaan, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon valtion tuomioistuimessa, jollei tämän yleissopimuksen määräyksistä muuta johdu."

6 Brysselin yleissopimuksen samaan 1 jaksoon kuuluvan 3 artiklan 1 kappaleen sanamuoto on seuraava:

"Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän osaston 2–6 jakson määräysten nojalla."

7 Brysselin yleissopimuksen 5–18 artiklassa, jotka muodostavat sen II osaston 2–6 jakson, määrätään pakottavasta tai yksinomaisesta erityisestä toimivallasta.

8 Brysselin yleissopimuksen II osastossa olevaan 2 jaksoon, jonka otsikko on "Erityinen toimivalta", sisältyvässä 5 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa:

– –

3) sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahingon aiheuttanut teko sattui,

4) rikokseen perustuvaa yksityisoikeudellista korvaus- tai hyvitysvaatimusta koskevassa asiassa siinä tuomioistuimessa, jossa rikosasia on vireillä, siltä osin kuin tuomioistuin oman lakinsa mukaan on toimivaltainen tutkimaan yksityisoikeudellisia vaatimuksia,

– –."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

9 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen yhteisöjen tuomioistuimelle toimittamasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että pääasian taustalla on siviilien joukkomurha, johon Saksan asevoimien sotilaat syyllistyivät 13.12.1943 ja jonka uhreina olivat Kalavritan kunnan (Kreikka) 676 asukasta.

10 Pääasian valittajat nostivat vuonna 1995 Polymeles Protodikeio Kalavritonissa kanteen, jossa he vaativat, että Saksan liittotasavalta velvoitetaan suorittamaan korvausta aineellisista vahingoista sekä aineettomista vahingoista ja psyykkisistä kärsimyksistä, joita heille oli aiheutunut Saksan asevoimien toimista.

11 Vuonna 1998 Polymeles Protodikeio Kalavriton, jonka oikeudenkäyntiin Saksan liittotasavalta ei osallistunut, hylkäsi kanteen sillä perusteella, että kreikkalaiset tuomioistuimet eivät ole toimivaltaisia käsittelemään kyseistä kannetta, koska vastaajana oleva suvereeni valtio nauttii koskemattomuudesta Kreikan siviililain 3 §:n 2 momentin nojalla.

12 Tammikuussa 1999 pääasian valittajat valittivat mainitusta hylkäävästä tuomiosta Efeteio Patroniin, joka todettuaan vuonna 2001, että valituksen tutkittavaksi ottamisen muodolliset edellytykset täyttyivät, lykkäsi asian käsittelyä siihen saakka, kun Anotato Eidiko Dikastirio (ylimmän oikeusasteen erityistuomioistuin) on ottanut kantaa samaan aikaan vireillä olevassa asiassa siihen, miten suvereenin valtion lainkäytöllistä koskemattomuutta koskevia kansainvälisen oikeuden sääntöjä on tulkittava, ja siihen, onko kyseisiä sääntöjä pidettävä kansainvälisen valtioyhteisön yleisesti hyväksyminä sääntöinä. Mainitussa asiassa oli kyse erityisesti yhtäältä siitä, onko valtioiden koskemattomuudesta Baselissa 16.5.1972 tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen – jonka sopimuspuoli Helleenien tasavalta ei ole – 11 artiklaa,

jonka mukaan "sopimusvaltio ei voi vedota lainkäytölliseen koskemattomuuteen toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa, kun oikeudenkäynnissä on kyse sellaisen henkilövahingon tai aineellisen vahingon korvaamisesta, jonka osalta vahingon aiheuttanut teko on tapahtunut tuomioistuimen sijaintivaltion alueella, ja kun vahingon aiheuttaja oli siellä kyseisen teon tapahtuma-aikaan", pidettävä yleisesti hyväksyttynä kansainvälisen oikeuden sääntönä. Toisaalta kyse oli myös siitä, sovelletaanko tätä sopimusvaltioiden koskemattomuutta koskevaa poikkeusta kansainvälisen tapaoikeuden nojalla vahingonkorvausvaatimuksiin, jotka perustuvat lainvastaisiin tekoihin, joihin syyllistyttiin aseellisen selkkauksen yhteydessä mutta jotka koskivat tiettyyn ryhmään kuuluvia ihmisiä tai tietyn paikkakunnan asukkaita, joilla ei ollut yhteyttä vihamielisyyksiin ja jotka eivät osallistuneet sotatoimiin.

13 Vuonna 2002 Anotato Eidiko Dikastirio katsoi tältä osin tuolloin käsiteltävänään olleessa asiassa, että "kansainvälisen oikeuden nykyisessä kehitysvaiheessa kyseisessä oikeudessa on edelleen olemassa yleisesti hyväksytty sääntö, jonka mukaan valtiota vastaan ei voida toisen valtion tuomioistuimissa pätevästi nostaa kannetta, jossa vaaditaan korvausta minkälaisista tahansa vahingoista, jotka on aiheutettu sen valtion alueella, jossa tuomioistuin sijaitsee, ja joihin vastaajana olevan valtion asevoimat ovat osallistuneet millä tavalla tahansa, joko sodan tai rauhan aikana", joten vastaajana oleva valtio nauttii tässä tapauksessa koskemattomuudesta.

14 Kreikan perustuslain 100 §:n 4 momentin mukaan Anotato Eidiko Dikastirion antamiin tuomioihin ei voida hakea muutosta. Lisäksi kyseisestä tuomioistuimesta annetun lain 54 §:n 1 momentin mukaan tämän tuomioistuimen tuomiot, joissa otetaan kantaa siihen, onko kansainvälisen oikeuden sääntöä pidettävä yleisesti hyväksyttynä, sitovat erga omnes, joten Anotato Eidiko Dikastirion tuomio, jolla on poistettu epäilys siitä, onko kansainvälisen oikeuden tiettyä sääntöä pidettävä

yleisesti hyväksyttynä, ja sen tällaisessa tuomiossa tältä osin esittämä arvio eivät sido ainoastaan sitä tuomioistuinta, joka teki päätöksen, jolla kysymys esitettiin Anotato Eidiko Dikastiriolle, tai asianosaisia, jotka nostivat mainitun tuomion taustalla olevan kanteen, vaan myös jokaista Helleenien tasavallan tuomioistuinta tai elintä, jossa nousee esille tämä sama oikeudellinen kysymys.

15 Pääasian valittajat vetosivat Brysselin yleissopimukseen, jolla heidän mukaansa kumottiin valtioiden koskemattomuus kaikissa tapauksissa, joissa on kyse asiaa käsittelevän tuomioistuimen sijaintivaltiossa tehdyistä lainvastaisista teoista, ja erityisesti kyseisen yleissopimuksen 5 artiklan 3 ja 4 kohtaan, mutta ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on kuitenkin epäilyksiä sen suhteen, kuuluuko sen käsiteltäväksi saatettu valitus mainitun yleissopimuksen soveltamisalaan, ja se toteaa tältä osin, että se, nauttiiko vastaajana oleva valtio koskemattomuudesta ja puuttuuko näin ollen kreikkalaisilta tuomioistuimilta toimivalta ratkaista sen käsiteltävänä oleva asia, riippuu riidanalaisiin oikeuskysymyksiin annettavasta vastauksesta.

16 Näissä olosuhteissa Efeteio Patron päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Kuuluvatko Brysselin yleissopimuksen 1 artiklan mukaiseen, kyseisen yleissopimuksen aineelliseen soveltamisalaan vahingonkorvauskanteet, joita luonnolliset henkilöt nostavat sopimusvaltiota vastaan sillä perusteella, että tämä on siviilioikeudellisesti vastuussa asevoimiensa toimista tai laiminlyönneistä, kun kyseiset toimet ja laiminlyönnit ovat sattuneet sinä aikana, kun vastaaja sotilaallisesti piti valittajien asuinvaltiota miehitettynä hyökkäyssodan jälkeen ja kun kyseiset toimet ja laiminlyönnit ovat selvästi ristiriidassa sodan oikeussääntöjen kanssa ja niiden voidaan myös katsoa merkitsevän rikosta ihmisyyttä vastaan?

2) Onko Brysselin yleissopimuksen järjestelmän kanssa sopusoinnussa se, että vastaajana oleva valtio vetoaa koskemattomuuteensa, sillä seurauksella, että siinä tapauksessa, että vastaus on myöntävä, tehdään tyhjäksi sopimuksen soveltaminen sellaisenaan ja vastaajan asevoimien sellaisten toimien ja laiminlyöntien osalta, jotka sattuivat ennen kyseisen yleissopimuksen voimaantuloa eli vuosina 1941–1944?"

Oikeudenkäynti yhteisöjen tuomioistuimessa

17 Pääasian valittajat esittivät yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 28.11.2006 toimitetussa kirjeessä julkisasiamiehen ratkaisuehdotusta koskevia huomautuksia ja pyysivät, että yhteisöjen tuomioistuin "toteaa, että esillä oleva asia on 'poikkeuksellisen merkittävä', ja antaa sen täysistunnon tai suuren jaoston ratkaistavaksi yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 16 artiklan mukaisesti".

18 Tältä osin on aluksi muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön tai yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen mukaan osapuolten ei ole mahdollista esittää huomautuksia vastauksena julkisasiamiehen ratkaisuehdotukseen. Oikeuskäytännön mukaan myös tätä koskeva pyyntö on hylättävä (ks. mm. asia C-17/98, Emesa Sugar, määräys 4.2.2000, Kok. 2000, s. I-665, 2 ja 19 kohta).

19 On myös todettava, että yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 16 artiklan kolmannen kohdan nojalla "yhteisöjen tuomioistuin kokoontuu suurena jaostona, jos oikeudenkäynnissä asianosaisena oleva jäsenvaltio tai yhteisöjen toimielin pyytää sitä".

20 Yhtäältä mainitun 16 artiklan kolmannen kohdan sanamuodosta jo itsessään ilmenee, ettei yksityisillä ole oikeutta esittää tällaista pyyntöä, ja toisaalta tässä tapauksessa oikeudenkäynnissä asianosaisena oleva jäsenvaltio tai yhteisöjen toimielin ei ole pyytänyt, että asia annettaisiin suuren jaoston ratkaistavaksi.

21 Lisäksi tämän saman 16 artiklan neljännessä kohdassa lueteltuja tapauksia lukuun ottamatta kyseisen artiklan viidennen kohdan nojalla yksinomaan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta päättää julkisasiamiestä kuultuaan, että asia annetaan täysistunnon ratkaistavaksi, jos se pitää kyseistä asiaa poikkeuksellisen merkittävänä.

22 Yhteisöjen tuomioistuin katsoo esillä olevassa asiassa, ettei tällaista päätöstä ole tehtävä.

23 Näin ollen tämä pyyntö, sellaisena kuin se on kuvattu tämän tuomion 17 kohdassa, on hylättävä.

24 Lisäksi on todettava, että tämä sama päätelmä olisi tehtävä siinä tapauksessa, että olisi katsottava, että pääasian valittajat pyysivät käsittelyn aloittamista uudelleen.

25 Tältä osin on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin voi omasta aloitteestaan tai julkisasiamiehen ehdotuksesta tai myös asianosaisten pyynnöstä määrätä työjärjestyksensä 61 artiklan mukaisesti suullisen käsittelyn aloitettavaksi uudelleen, jos se katsoo, että sillä ei ole riittävästi tietoa asiasta tai että asia olisi ratkaistava sellaisen väitteen perusteella, josta asianosaiset eivät ole saaneet tilaisuutta lausua (ks. mm. asia C-309/99, Wouters ym., tuomio 19.2.2002, Kok. 2002, s. I-1577, 42 kohta; asia C-309/02, Radlberger Getränkegesellschaft ja S. Spitz, tuomio 14.12.2004, Kok. 2004, s. I-11763, 22 kohta ja asia C-308/04 P, SGL Carbon v. komissio, tuomio 29.6.2006, Kok. 2006, s. I-5977, 15 kohta).

26 Esillä olevassa asiassa yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin katsoo julkisasiamiestä kuultuaan, että sillä on käytettävissään kaikki tarpeelliset tiedot, jotta se voi vastata ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin, ja että asianosaiset ovat lausuneet näistä tiedoista yhteisöjen tuomioistuimessa käydyssä menettelyssä.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisessä kysymyksessään, onko Brysselin yleissopimuksen 1 artiklan 1 kappaleen ensimmäistä virkettä tulkittava siten, että kanne, jonka luonnolliset henkilöt nostavat sopimusvaltiossa toista sopimusvaltiota vastaan ja jolla pyritään saamaan korvaus vahingosta, joka on aiheutunut asevoimien ensimmäisen valtion alueella sotatoimien yhteydessä toteuttamien toimien uhrien oikeudenomistajille, kuuluu tässä määräyksessä tarkoitettuihin siviilioikeudellisiin asioihin.

28 Aluksi on todettava, että Brysselin yleissopimuksen 1 artiklan 1 kappaleessa määrätään periaatteesta, jonka mukaan sen soveltamisala rajoittuu "yksityisoikeudellisiin asioihin", mutta kyseisessä yleissopimuksessa ei määritellä tämän käsitteen sisältöä tai ulottuvuutta.

29 Tältä osin on muistutettava, että sen varmistamiseksi, että Brysselin yleissopimuksesta sopimusvaltioille ja asianomaisille henkilöille syntyvät oikeudet ja velvoitteet ovat mahdollisimman tasapuolisia ja yhdenmukaisia, mainitun määräyksen sanamuotoa ei ole tulkittava siten, että siinä ainoastaan viitattaisiin jonkin asianomaisen sopimusvaltion sisäiseen oikeuteen. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee täten, että yksityisoikeudellisten asioiden käsitettä on pidettävä itsenäisenä käsitteenä, jonka tulkinnassa on käytettävä perustana Brysselin yleissopimuksen tavoitteita ja järjestelmää sekä niitä yleisiä periaatteita, jotka ilmenevät kansallisten oikeusjärjestysten muodostamasta kokonaisuudesta (ks. mm. asia 29/76, LTU, tuomio 14.10.1976, Kok. 1976, s. 1541, Kok. Ep. III, s. 203, 3 ja 5 kohta; asia 814/79, Rüffer, tuomio 16.12.1980, Kok. 1980, s. 3807, 7 kohta; asia C-271/00, Baten, tuomio 14.11.2002, Kok. 2002, s. I-10489, 28 kohta; asia C-266/01, Préservatrice foncière TIARD, tuomio 15.5.2003, Kok. 2003, s. I-4867, 20 kohta ja asia C-343/04, ČEZ, tuomio 18.5.2006, Kok. 2006, s. I-4557, 22 kohta).

30 Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan tämä tulkinta johtaa siihen, että tiettyjä kanteita tai tuomioistuinten ratkaisuja on pidettävä Brysselin yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävinä joko oikeusriidan asianosaisten välisten oikeussuhteiden laatua tai oikeusriidan kohdetta luonnehtivien tekijöiden vuoksi (ks. em. asia LTU, tuomion 4 kohta; em. asia Rüffer, tuomion 14 kohta; em. asia Baten, tuomion 29 kohta; em. asia Préservatrice foncière TIARD, tuomion 21 kohta; em. asia ČEZ, tuomion 22 kohta ja asia C-167/00, Henkel, tuomio 1.10.2002, Kok. 2002, s. I-8111, 29 kohta).

31 Yhteisöjen tuomioistuin on täten todennut, että vaikka tietyt viranomaisen ja yksityisoikeudellisen henkilön väliset oikeudenkäynnit saattavatkin kuulua Brysselin yleissopimuksen soveltamisalaan, näin ei ole viranomaisen käyttäessä julkista valtaa (ks. em. asia LTU, tuomion 4 kohta; em. asia Rüffer, tuomion 8 kohta; em. asia Henkel, tuomion 26 kohta; em. asia Baten, tuomion 30 kohta; em. asia Préservatrice foncière TIARD, tuomion 22 kohta ja asia C-172/91, Sonntag, tuomio 21.4.1993, Kok. 1993, s. I-1963, 20 kohta).

32 Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut tämän periaatteen nojalla, että kansallinen tai kansainvälinen julkisoikeudellinen laitos, joka perii maksuja, jotka yksityisoikeudellisen henkilön on suoritettava laitoksen laitteiden ja palvelujen käytöstä, käyttää julkista valtaa erityisesti silloin, kun tämä laitteiden ja palvelujen käyttö on pakollista ja yksinomaista ja kun maksut sekä niiden laskutavat ja perimismenettelyt on vahvistettu käyttäjiin nähden yksipuolisesti (em. asia LTU, tuomion 4 kohta).

33 Yhteisöjen tuomioistuin on myös katsonut, että Brysselin yleissopimuksen 1 artiklan 1 kappaleen ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuun yksityisoikeudellisten asioiden käsitteeseen ei kuulu oikeusriita, jonka julkisten vesiväylien hoitamisesta vastaava valtio on pannut vireille lainmukaisesti vastuussa olevaa henkilöä vastaan sellaisten kustannusten perimiseksi, jotka aiheutuivat hylyn nostamisesta, minkä edellä mainittu valtio teki tai teetti julkista valtaa käyttäessään kansainvälisten velvoitteidensa täytäntöönpanemiseksi (em. asia Rüffer, tuomion 9 ja 16 kohta).

34 Tällaiset riidat johtuvat nimittäin siitä, että yksi oikeudenkäynnin asianosaisista käyttää julkista valtaa, koska se käyttää yksityisten välisiin suhteisiin sovellettaviin yleisiin oikeussääntöihin nähden poikkeuksellisen laajaa valtaa (ks. vastaavasti em. asia Sonntag, tuomion 22 kohta; em. asia Henkel, tuomion 30 kohta; em. asia Préservatrice foncière TIARD, tuomion 30 kohta ja asia C-265/02, Frahuil, tuomio 5.2.2004, Kok. 2004, s. I-1543, 21 kohta).

35 Tällaiseen arvioon on päädyttävä sitä suuremmalla syyllä silloin, kun kyse on pääasiassa kyseessä olevan kaltaisesta oikeusriidasta.

36 Pääasian valittajien Saksan liittotasavaltaa vastaan nostama vahingonkorvauskanne nimittäin perustuu asevoimien toisen maailmansodan aikana toteuttamiin toimiin.

37 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 54–56 kohdassa, on täysin selvää, että asevoimien toteuttamissa toimissa on kyse valtion suvereenisuuden eräästä ilmenemismuodosta erityisesti siltä osin kuin toimivaltaiset valtion elimet päättävät kyseisistä toimista yksipuolisesti ja sitovasti ja nämä toimet liittyvät erottamattomasti valtioiden ulko- ja puolustuspolitiikkaan.

38 Tästä seuraa, että sellaisten tekojen, jotka ovat vahingon, johon pääasian valittajat vetoavat, taustalla ja näin ollen sen kanteen ja sen valituksen taustalla, jotka he ovat vahingonkorvausta saadakseen panneet vireille kreikkalaisissa tuomioistuimissa, on katsottava olevan seuraus siitä, että kyseessä oleva valtio käytti julkista valtaa ajankohtana, jolloin näihin tekoihin syyllistyttiin.

39 Kun otetaan huomioon oikeuskäytäntö, johon viitattiin tämän tuomion 30 kohdassa, ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireille pannun kaltainen valitus ei siis kuulu Brysselin yleissopimuksen aineelliseen soveltamisalaan, sellaisena kuin se määritellään kyseisen yleissopimuksen 1 artiklan 1 kappaleen ensimmäisessä virkkeessä.

40 Tällaista tulkintaa ei voida kyseenalaistaa perusteluilla, joita pääasian valittajat ovat esittäneet ja jotka koskevat yhtäältä sitä, että kanteessa ja valituksessa, jotka he ovat panneet vireille kreikkalaisissa tuomioistuimissa ja joissa vastaajana ja vastapuolena on Saksan liittotasavalta, on kyse siviilioikeudellista vastuuta koskevasta kanteesta ja valituksesta, joihin sovelletaan Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 ja 4 kohtaa, ja toisaalta sitä, että lainvastaiset tai oikeudenvastaiset toimet eivät kuulu iure imperii -toimien joukkoon.

41 Ensinnäkin yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että kanteen on katsottava jäävän Brysselin yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jo sen seikan vuoksi, että kantaja toimii sellaisen vaatimuksen perusteella, joka perustuu julkisen vallan käyttämiseen, riippumatta kansallisen oikeuden mukaisesti tätä varten käytettävissä olevan oikeudenkäyntimenettelyn luonteesta (ks. em. asia Rüffer, tuomion 13 ja 15 kohta). Sillä seikalla, että ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireille pantua valitusta luonnehditaan siviilioikeudelliseksi siltä osin kuin sillä pyritään saamaan rahallinen korvaus aineellisesta ja aineettomasta vahingosta, joka on aiheutunut pääasian valittajille, ei näin ollen ole asian kannalta merkitystä.

42 Viittaus toimivaltamääräyksiin, jotka sisältyvät erityisesti Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 ja 4 kohtaan, on puolestaan tehoton, koska se, sovelletaanko kyseistä yleissopimusta pääasiaan, on johdonmukaisesti kysymys, joka on ratkaistava ensin, ja mikäli annettava vastaus on kieltävä, kuten tässä tapauksessa, asiaa käsittelevän tuomioistuimen ei ole tarpeen tarkastella tähän samaan yleissopimukseen sisältyviä aineellisia määräyksiä.

43 Kysymys siitä, ovatko pääasian valituksen perusteena olevat julkista valtaa käytettäessä tehdyt teot laillisia vai eivät, koskee näiden tekojen luonnetta muttei sitä, mistä alasta on kyse. Koska on katsottava, että tämä ala ei sellaisenaan kuulu Brysselin yleissopimuksen soveltamisalaan, tällaisten tekojen lainvastaisuudella ei voida perustella toisenlaista tulkintaa.

44 Pääasian valittajien tältä osin esittämällä väitteellä, jos se hyväksyttäisiin, nostettaisiin esiin ensin ratkaistavia aineellisia kysymyksiä ennen kuin on edes voitu varmuudella määrittää, mikä on Brysselin yleissopimuksen soveltamisala. Tällaiset vaikeudet olisivat kuitenkin varmuudella ristiriidassa kyseisen yleissopimuksen järjestelmän ja tarkoituksen kanssa, sillä – kuten sen johdanto-osasta samoin kuin Jenardin Brysselin yleissopimusta koskevasta selvityksestä (EYVL 1979, C 59, s. 1) ilmenee – se perustuu sopimusvaltioiden oikeusjärjestyksiä ja tuomioistuimia koskevaan keskinäiseen luottamukseen, ja sillä pyritään takaamaan oikeusvarmuus siten, että siinä määrätään tuomioistuinten toimivaltaa koskevista yhdenmukaisista säännöistä yksityisoikeuden alalla sekä siitä, että menettelyjä yksinkertaistetaan, jotta sopimusvaltioissa annetut tuomiot tunnustetaan ja pannaan täytäntöön pikaisesti.

45 Lisäksi tällä samalla alalla, joka koskee oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa, riitauttamattomia vaatimuksia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta 21.4.2004 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 805/2004 (EUVL L 143, s. 15), jonka 2 artiklan 1 kohdassa säädetään myös, että sitä sovelletaan "siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa", täsmennetään tässä samassa säännöksessä, että kyseistä asetusta "ei sovelleta – – valtion vastuuseen teoista ja laiminlyönneistä, jotka on tehty julkista

valtaa käytettäessä ('acta iure imperii')", eikä siinä tehdä tältä osin eroa sen mukaan, ovatko mainitut teot tai laiminlyönnit laillisia vai eivät. Asia on näin myös eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönotosta 12.12.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1896/2006 (EUVL L 399, s. 1) 2 artiklan 1 kohdan osalta.

46 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että Brysselin yleissopimuksen 1 artiklan 1 kappaleen ensimmäistä virkettä on tulkittava siten, että kanne, jonka luonnolliset henkilöt nostavat sopimusvaltiossa toista sopimusvaltiota vastaan ja jolla pyritään saamaan korvaus vahingosta, joka on aiheutunut asevoimien ensimmäisen valtion alueella sotatoimien yhteydessä toteuttamien toimien uhrien oikeudenomistajille, ei kuulu tässä määräyksessä tarkoitettuihin yksityisoikeudellisiin asioihin.

Toinen kysymys

47 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus, toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

48 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen, sellaisena kuin tämä yleissopimus on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 9.10.1978 tehdyllä yleissopimuksella, Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 25.10.1982 tehdyllä yleissopimuksella sekä Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 26.5.1989 tehdyllä yleissopimuksella, 1 artiklan 1 kappaleen ensimmäistä virkettä on tulkittava siten, että kanne, jonka luonnolliset henkilöt nostavat sopimusvaltiossa toista sopimusvaltiota vastaan ja jolla pyritään saamaan korvaus vahingosta, joka on aiheutunut asevoimien ensimmäisen valtion alueella sotatoimien yhteydessä toteuttamien toimien uhrien oikeudenomistajille, ei kuulu tässä määräyksessä tarkoitettuihin yksityisoikeudellisiin asioihin.

Allekirjoitukset